

Nieuwsbrief Historische Vereniging Oud Leiden december 2025

De Historische Vereniging Oud Leiden heeft tot doel het bevorderen van de kennis van en de belangstelling voor de geschiedenis van Leiden en omstreken en zet zich in voor het behoud en herstel van het (cultureel) erfgoed van Leiden.

Deze nieuwsbrief verschijnt één keer per maand met informatie over evenementen, activiteiten en andere wetenswaardigheden.

Voor € 27,50 per jaar kunt u lid worden van de HVOL. Met uw lidmaatschap steunt u onze doelstellingen. U ontvangt het kwartaalblad Oud Leiden Nieuws, het Leids Jaarboekje, krijgt gratis toegang tot lezingen en korting op excursies. Zoekt u nog een leuk cadeau? Maak iemand voor een jaar lid van onze vereniging. Meer informatie vindt u [hier](#)

Redactieadres: promotie@oudleiden.nl
Kopij: max 200 woorden en foto's in hoge resolutie
De redactie behoudt zich het recht voor teksten te weigeren, te redigeren of in te korten

Deadline volgende editie:
21 december 2025

Agenda activiteiten HVOL

4 december

Lezing Ward Hoskens over de Pieterskerk als dynamisch erfgoed

14 december

Jaarlijkse Jan van Houtlezing over Leiden in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw, door Arie de Jong en Bart van der Steen

19 januari

Lezing Connie van Loon over haar boek 'Gratenpakhuis. Opgroeien in Leiden in de jaren zestig'

11 februari

Lezing Jutta Chorus over de geschiedenis van de Menkenfabriek

30 maart

Lezing Arletta Kouwenhoven over het leven van Philipp Franz von Siebold

Kijk voor de actuele aanvangstijden op onze [website](#)

In memoriam Miep Smitsloo

Het overlijden van Miep Smitsloo-de Graaff op 12 november is voor velen een droevig bericht. Miep overleed na een gevecht tegen de ziekte die haar uiteindelijk fataal werd. Dat zij die strijd moedig volhield was, voor wie haar kende, geen verrassing: Miep had immers een sterke geest en een sterke wil. De Historische Vereniging Oud Leiden heeft gedurende acht jaren (2007 t/m 2014) van haar inzet en betrokkenheid mogen profiteren. In die periode was zij een uitstekende secretaris van het bestuur. Miep had een scherp oog voor de zaken die aandacht behoeften en dat gold niet alleen voor zaken, maar ook voor de vele mensen die binnen HVOL actief zijn. Zij had in zekere zin een bijzondere vorm van bescheidenheid, maar toch wist zij ook op belangrijke momenten met openheid en in duidelijke taal haar mening te geven. Uit haar houding sprak trouw aan en echte belangstelling voor de vereniging die samengingen met haar aandacht voor de historie van Leiden en omgeving. Zij heeft zelf ook aan de geschiedschrijving bijgedragen door de bekende zaterdagse interviews met regiogenoten in het Leidsch Dagblad en door verschillende boeken, waaronder *Tussen tol en trekvaart*, waarin de historie van het Tolhuysch en de Haarlemmertrekvaart in beeld en tekst is vastgelegd. Samen met twee vakgenoten verzorgde zij van 2010 tot en met 2024 de *Kroniek van Leiden* in het *Leids Jaarboekje*, waaruit blijkt dat zij ook na haar vertrek uit het bestuur betrokken bleef bij de HVOL, waarvan zij bij dat vertrek benoemd werd tot Lid van Verdienste. Miep zal door velen binnen en buiten de HVOL worden gemist.

Lezing De Pieterskerk in Leiden: dynamisch erfgoed in het hart van de stad

De Pieterskerk staat tegenwoordig vooral bekend als 'een kerk die geen kerk meer is': voormalig religieus erfgoed met een grote historische waarde. Die beschrijving gaat echter vooral over de vroegere functie als kerk. Deze rol heeft de Pieterskerk al ruim vijftig jaar niet meer. Nieuw onderzoek laat zien dat dit Leidse icoon vandaag de dag voor een groot deel nog steeds dezelfde functies heeft als in voorgaande eeuwen. Dit is tot nog toe meestal over het hoofd gezien. In zijn lezing werpt conservator Ward Hoskens een verrassend perspectief op de geschiedenis van dit bijzondere bouwwerk tussen 1795 en nu.

Aan de hand van talrijke voorbeelden schetst Hoskens in zijn lezing een levendige ontwikkeling van de Pieterskerk sinds 1795 en nodigt hij het publiek uit om anders naar dit monument te kijken – met oog voor zowel de geschiedenis als de blijvende betekenis ervan.

De Pieterskerk organiseert deze lezing samen met de Historische Vereniging Oud Leiden.

Datum: 4 december 2025

Tijd: 20.00 uur, inloop vanaf 19.30 uur

Locatie: Pieterskerk, ingang via het Noordportaal, Pieterskerkhof 1a

Toegang: vrij

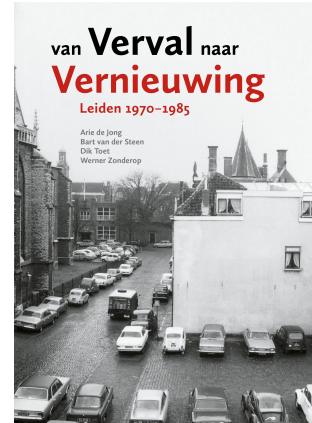
Aanmelden verplicht via: hvolaanmelden@oudleiden.nl

De publiekseditie van zijn proefschrift is na afloop van de lezing verkrijgbaar voor de gereduceerde prijs van **€34,95** (in plaats van €39,95), zolang de voorraad strekt.

Jan van Houtlezing 'Van verval naar vernieuwing' over Leiden in de zeventiger en tachtiger jaren

Het in oktober jongstleden uitgekomen boek 'Van Verval naar Vernieuwing' staat centraal in de jaarlijkse Jan van Houtlezing. Twee van de auteurs, Arie de Jong en Bart van de Steen, houden een inleiding waarna er gelegenheid is tot het stellen van vragen en discussie.

Tussen 1970 en 1985 maakte Leiden een grondige transformatie door. Een armoedige en vervallen gemeente die economisch, sociaal en cultureel op haar laatste benen liep, werd opgeschud door betrokken burgers en een nieuwe generatie actieve, bevlogen bestuurders. In die periode is de basis gelegd voor het welvarende Leiden van vandaag. Om deze transformatie te reconstrueren voerden de auteurs circa vijftig gesprekken met wethouders, raadsleden, ambtenaren, actievoerders, kunstenaars en betrokken burgers die in de jaren zeventig en tachtig actief waren in Leiden.

Datum: 14 december

Aanvang: 14.00 uur inloop, aanvang lezing 14.30 uur

Locatie: Amicitia, 2e Binnenvestgracht 21

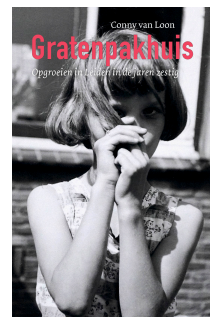
Toegang: vrij voor leden HVOL

Na afloop is er gelegenheid het boek aan te schaffen.

Lezing Gratenpakhuis. Opgroeien in armoede in Leiden in de tweede helft van de twintigste eeuw

Connie van Loon groeide op in Leiden in de jaren vijftig en zestig, in een onbewoonbaar verklaard bovenhuis met zeven broers en zussen. Haar vader was werkloos, tussen de broers en zussen was nauwelijks contact. Uitzichtloze armoede, gebrek aan kleding en gezonde voeding tekenden haar dagelijks bestaan. Een wereld waarin armoede een stigma was en een vrijbrief voor uitsluiting. Het enige lichtpunt in haar leven, haar steun en toeverlaat, was haar lieve en onverschrokken moeder. Maar Conny wilde zich ontwikkelen, al van jongsaf aan: ontsnappen aan haar leefomgeving en een beter leven bevechten. Zelfs al kwam er een moment dat ze tegen de wil van haar moeder in moest gaan.

Cornie van Loon schreef er een boek over en vertelt op 19 januari over haar leven, de buurt waar ze opgroeide, de winkels op de Hogewoerd en de Kraaierstraat, en gebeurtenissen in de stad. Oudere Leidenaren zullen veel herkennen, voor de jongere generatie vormt het wellicht een schokkend getuigenverslag van een jeugd in armoede.

Datum: 19 januari

Aanvang: 20.00 uur

Locatie: Lokhorstkerk, Pieterskerkstraat 1

Toegang: vrij voor leden HVOL, niet-leden betalen 5 euro

Lezing Dagen van melk. De geschiedenis van familiebedrijf Menken

Van armoede naar rijkdom

Zestien was de opa van Jutta Chorus toen hij in 1915 melk ging ophalen bij boeren in de buurt. Tegen de tijd dat Jutta werd geboren reed hij in een Mercedes en rookte hij dikke sigaren. Dit bijna Amerikaanse familieverhaal van armoede naar rijkdom speelt zich af tegen de wonderbaarlijke geschiedenis van de melkproductie in Nederland. Grootvader Leen Menken bracht met 'Melk is goed voor elk' de zuivel drank aan de man en was de laatste particuliere melkproducent in Nederland.

Via gesprekken met familieleden, herinneringen van haar opa Leen en archiefonderzoek reconstrueerde Chorus de opkomst en de nadagen van het familiebedrijf. Zij vertelt hierover op 11 februari.

Datum: 11 februari

Aanvang: 20.00 uur, inloop van af 19.30 uur

Locatie: Lokhorstkerk, Pieterskerkstraat 1

Toegang: vrij voor leden HVOL, niet-leden betalen 5 euro

Een andere blik op Philipp Franz von Siebold

Ontsluiting van het rijke Siebold- familiearchief in het Duitse Schlüchtern, heeft een schat aan persoonlijke brieven en documenten gebracht. Hiermee kon eindelijk eens een evenwichtig beeld van Philipp Franz von Siebold worden geschetst. Hij was meer dan de egocentrische en soms nare man, zoals hij vaak wordt beschreven. En laten we niet vergeten dat het juist een lefgozer was die men zocht voor de moeilijke taak om in een gesloten land met amper bewegingsvrijheid voor buitenlanders, onderzoek te doen naar alle aspecten van dat nog grotendeels onbekende rijk.

Siebold vervulde die taak met grote passie, creativiteit en genialiteit, maar werd desondanks verraden, gearresteerd en verbannen. Toch was de oogst van zes jaar werk als arts en onderzoeker groot, de impact enorm. Japanners erkennen Siebolds erfenis; wij Nederlanders hebben nog wat te leren.

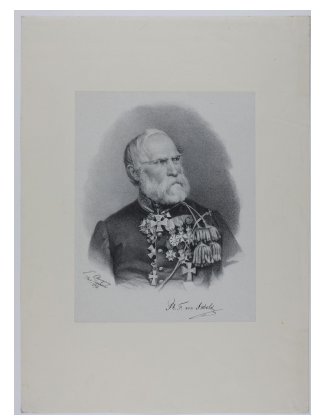
In haar lezing op 30 maart licht Arlette Kouwenhoven wat tipjes van de sluier en breekt zij een lans voor een eerlijke kijk op de erfenis van deze bijzondere man.

Datum: 30 maart

Aanvang: ongeveer 20.30 uur (na afloop van de ledenvergadering)

Locatie: foyer stadhuis, stadhuisplein 1

Toegang: alleen leden HVOL

Lezingencyclus Leidologie: start nieuwe cyclus in januari 2026

De Lezingencyclus Leidologie blijft veel belangstellenden trekken. Na drie series op de donderdagavonden en zaterdagmiddagen en één zomertweedaagse, staan er nog zeker 100 mensen op de lijst met geïnteresseerden. Daarom organiseren HVOL en ELO weer een serie op donderdagavond en zaterdagmiddag. Deze vindt plaats op de volgende data: 17, 22 en 31 januari, 5, 12 en 28 februari en op 5 maart 2026. Op de donderdagen zijn de lezingen van 19.00 -21.00 uur en op de zaterdagen van 14.00 – 16.00 uur.

Het volledige programma is te vinden op de website van Erfgoed Leiden en Omstreken:

Lezingenreeks Leidologie

De kosten van deze lezingenserie bedragen:

€ 100 regulier

€ 75 leden HVOL

€ 50 studenten

Leidse liedjes: uw hulp gevraagd

Wie kan zich een leven voorstellen zonder populaire liedjes? Er gaat geen dag voorbij of we horen mensen zingen, via Spotify, YouTube of de radio, in winkels, op festivals of gewoon thuis. En wie zingt niet graag mee met een bekend lied, liefst een uit de eigen regio, in de eigen taal? Dat was in de zeventiende eeuw niet anders. Nederlanders zongen toen veel meer dan wij tegenwoordig. Zij zongen elke dag, van de wieg tot het graf en - zoals we op oude prenten en schilderijen kunnen zien - het liefst met elkaar. Met vrienden en familie, thuis, op school op het werk, op straat, in de kerk en in de kroeg: muziek verbindt!

Leidse liedjes – wevers, vrijers en viswijven

Ook Leidenaren hebben altijd graag en veel gezongen. Of ze nu arm of rijk waren, zingen deden ze samen: op zomerse dagen op straat of op de markt en in de winter met elkaar aan tafel of in de kroeg. Van alle bekende songs van toen waren de liedjes over het dagelijkse leven in de eigen stad en omgeving favoriet: over rondstruinen op de markt, over armoede, over werk van wevers, brouwers en visverkoopsters, maar ook over jong en verliefd zijn, over plezier maken in herbergen en wandelen naar zee. Dat heeft de bewoners van Leiden en omstreken eeuwenlang met elkaar verbonden.

De werkgroep 'Leidse liedjes'

Welke liedjes hebben de Leidenaren over hun stad gezongen? In opdracht van de Historische Vereniging Oud Leiden is een werkgroep onder leiding van de Leidse neerlandica Olga van Marion de archieven ingedoken.

Deze werkgroep heeft de inhoud van de stadsliedjes gereconstrueerd aan de hand van een lokaal liedboekje uit het midden van de zeventiende eeuw, *Het Leydsche vreughden-hof*. Daarvan zijn nog twee (gehavende) exemplaren overgeleverd. Deze leveren samen voldoende materiaal op voor een nieuwe bundel met veertien liedjes die zich afspelen in en rond Leiden: *Leidse liedjes: wevers, vrijers en viswijven*.

Om een uitgave van dit boekje mogelijk te maken is financiële ondersteuning nodig.

Uw bijdrage is van harte welkom via <https://www.steunleiden.nl/project/leidse-liedjes>

Van liefdadigheid naar abortusstrijd: nu in boekvorm

In 2024 won Agnes van Steen de HVOL-wetenschapsprijs voor haar proefschrift: *Van liefdadigheid naar abortusstrijd. Leidse vrouwen en de Nederlandse vrouwenbeweging van 1860 tot 1990*. Dit proefschrift, dat alleen digitaal toegankelijk was, is nu bewerkt tot een gedrukt boek met dezelfde titel en uitgegeven bij Primavera Pers.

De opkomende vrouwenbeweging bouwde in Leiden deels voort op de liefdadigheidsactiviteiten die veel vrouwen in de tweede helft van de negentiende eeuw ontplooiden. Deze komen in dit boek dan ook als eerste aan bod. Daarna volgen de organisaties die in landelijk verband voor vrouwenrechten stredden en in Leiden een afdeling kregen. Belangrijke thema's waren vrouwenkiesrecht, economische zelfstandigheid en de dubbele seksuele moraal. Deze periode, die de geschiedenis in zou gaan als de eerste feministische golf eindigde met de verwerving van het vrouwenkiesrecht in 1919. Bij de tweede feministische golf in de jaren zeventig stond vooral het doorbreken van traditionele rolpatronen en legalisering van abortus centraal. De bekendste organisatie uit die tijd is de actiegroep Dolle Mina. Dat wil niet zeggen dat er tussen deze twee golven niets gebeurde. Hoewel minder intensief, was ook in deze periode sprake van activiteiten, nu vooral gericht op wijziging van de huwelijkswetgeving en verbetering van de arbeidspositie van vrouwen.

Foto van de maand

Klikstraat

De Klikstraat was gelegen tussen de Gerestraat en de 4^e Binnenvestgracht. Hij ontleende zijn naam waarschijnlijk aan het geklik van de weefgetouwen. Het gebied is in de jaren '60 gerenoveerd waardoor deze steeg is verdwenen.

Met het bord op de handkar laat de eigenaar (Jacobus Laterveer) weten dat hij heetwaterbezorger is. Zijn adres is niet goed leesbaar, evenmin als de prijs per vat. Laterveer gebruikte een hond als trekdier.

De foto is gemaakt in 1929. De fotograaf is niet bekend.

Historische kalender 2025 - december

Hogewoerdsbrug, Gangetje, ca. 1915

De Hogewoerdsbrug over het Steenshuur dateert uit de middeleeuwen. We zien links de Breestraat en rechts het begin van de Hogewoerd. Onder de brug door is het smalle Gangetje zichtbaar. Rond 1918 werd een plan voor een doorbraak van de Breestraat naar de Zoeterwoudsesingel gemaakt om een tramlijn naar Den Haag aan te leggen. Hierdoor werd vernieuwing van de brug noodzakelijk. De kelder aan de linker- en rechterkant van het water verdwenen. In 1928 zijn de huizen links aan het Gangetje afgebroken om de doorgang naar de Botermarkt te vergroten en in 1930 is de huidige gevelwand aangebracht. Biscuitfabriek Nutrix, rechts zichtbaar op de Hogewoerd, is in 1938 afgebroken en het Gangetje werd overkluisd. Rond 1940 kwamen op de plek van de fabriek nieuwe winkels met daarboven appartementen. De huidige brug dateert van 1991.

Zoekplaatje commissie Beeldbank

Onder de naam 'Zoekplaatje' roept de Commissie Beeldbank maandelijks uw hulp in bij haar speurtocht naar de herkomst van onbekende foto's.

"Kinderen op reis" is de tekst bij deze foto in de Beeldbank van HVOL. Maar op reis waar naartoe? De foto is gemaakt op de Vijf Meilaan ter hoogte van het winkelcentrum De Luifelbaan.

Twee bussen staan klaar: gaan de kinderen op een schoolreisje? Heeft een speeltuinvereniging een uitstapje georganiseerd? Was u er misschien bij die dag? Weet u waar de reis naartoe gaat en misschien ook de datum? Dit zijn de vragen die we graag beantwoord willen zien. Kunt u ons helpen?

Reacties zijn van harte welkom via beeldbank@oudleiden.nl.

Als we de juiste gegevens hebben, plaatsen we de foto - met beschrijving - op onze website <https://www.oudleiden.nl/collecties/beeldbank>.

Adverteren in Oud Leiden Nieuws

We zoeken naar een echte verkooptijger die advertenties in OLN kan verkopen. Ons magazine komt vier keer per jaar uit en heeft een oplage van 2500 exemplaren.

Heeft u interesse? Neem dan contact op met de redactie via: OLN@oudleiden.nl

Het Winkeltje

Het 'Winkeltje' is een activiteit van de Commissie Promotie, Uitvoering en Ondersteuning. Diverse nieuwe en tweedehands Leidse boeken en publicaties zijn verkrijgbaar tijdens de Dies, de Open Monumentendagen en de jaarlijkse HVOL-boekenmarkt.

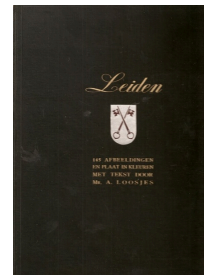
Een deel van de boeken is direct te bestellen op de HVOL-website, zie <https://www.oudleiden.nl/publicaties/publicaties-te-koop-via-hvol>

De boeken kunnen na bestelling en betaling worden afgehaald bij het HVOL-afhaalpunt: Devire Lijstenmakerij, Middelstegracht 89 in Leiden (openingstijden dinsdag t/m zaterdag van 10:30 tot 17:00) of per post worden verzonden. Betaling dient te geschieden door het bedrag over te maken naar de bankrekening van de Historische Vereniging Oud Leiden: NL03 INGB 0005887187.

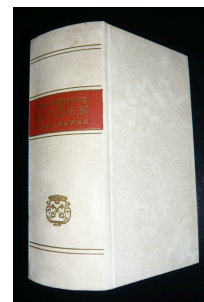
Belangstelling in één van onderstaande titels? Stuur een mail naar winkeltje@oudleiden.nl

Let op: de boeken zijn tweedehands. Het aanbod omvat een beperkt aantal exemplaren, meestal maar één. De conditionering varieert van 'als nieuw' tot 'redelijk' met soms een lichte beschadiging en/of verkleuring.

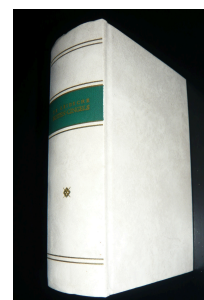
Leiden | 145 afbeeldingen en titelplaat in kleuren. Mr. A. Loosjes.
Uitgave: Scheltema's & Holkema's Boekhandel Amsterdam, 1929.
 (afm. 23,5 x 31 cm, conditie: goed, hardcover met goudopdruk, 88 pagina's,
HVOL-ledenprijs: € 8,-

Korte beschrijving van het Lugdunum Batavorum nu Leyden. Simon van Leewen.
Uitgave: Repro-Holland Alphen aan den Rijn i.s.m de vereniging Oud Leiden, 1973
 (facsimile herdruk uitgave 1672, hardcover, conditie: zeer goed, 593 pagina's)
HVOL-ledenprijs € 8,-

De vermakelijke Leidsche Buiten-Cingels. J.W. Hazebroek.
Uitgave Repro-Holland Alphen aan den Rijn, 1969.
 (facsimile herdruk uitgave 1734, hardcover, conditie: zeer goed, 373 pagina's)
HVOL-ledenprijs € 6,-

De stad Leiden | Album bevattende eenige afbeeldingen der voornaamste hoofdgebouwen en fraaiste gezigten in en nabij de stad Leiden. A. Montagne Jzn. Naar de natuur geteekend en op steen gebragt door G.J. Bos en met tinten gedrukt door P.W.M. Trap.
Uitgave: Het Nieuwe Boekhuis Leiden, 1975.
 (facsimile-uitgave, hardcover met stofomslag, conditie goed, 2 delen in één band)
HVOL-ledenprijs € 8,-

Leiden in bezettingstijd | Herinneringen van een gemeentebestuurder. M.G. VERWEY. Met voorwoord van A.van de Sande Bakhuyzen en een nawoord van S.Mok.

Uitgave: Sijthoff Leiden, 1946.

(175 pagina's, gebonden met stofomslag, 16 x 21 cm, met enkele foto's)

HVOL-ledenprijs: € 3,00

Dit is Leiden. L.C.J. Roozen.

Uitgave: NV De Leidsche Courant Leiden, 1941.

(softcover, conditie redelijk, 432 pagina's, enkele illustraties)

HVOL-ledenprijs € 2,-.

Ken je Leiden? | De Sleutelstad in 250 vragen. Cor Smit.

Uitgave WBooks Zwolle, 2016.

(softcover met flappen, afm. 15 x 20 cm, rijk geïllustreerd, als nieuw, 176 pagina's)

HVOL-ledenprijs € 10,-

Historicus en Leidenkenner Cor Smit schreef met Ken je Leiden een vermakelijk en inzichtelijk quizboek dat keer op keer gebruikt kan worden om uw kennis van Leiden te toetsen.

Bedrijfsleden

De onderstaande bedrijven zijn bedrijfslid van de Historische Vereniging Oud Leiden. Heeft u ook een bedrijf met een warm Leids hart en met respect voor de Leidse geschiedenis? Dan is de steun van de Historische Vereniging Oud Leiden echt iets voor u. Neem contact op met promotie@oudleiden.nl en wij vertellen u er alles over.

 Akerboombouw BV.	 Burgy Klassiek Bouwen	 Stichting Hof Meermansburg	 Boutique Hotel Steenhof Suites	 Stichting Diogenes Leiden
 Alrijne Zorggroep	 Grandcafé De Burcht	 Macropa BV	 Teekens Karstens, advocaten en notarissen	 Museum De Lakenhal
 Prima Management	 Van Cleef Holding	 Glas- en Schilderwerken Van Muiden BV	 Brill	
 Barthen Rioleringswerken BV	 Stichting Confessioneel Onderwijs Leiden	 Primavera Pers	 Universiteit Leiden	
 Stichting Beheer Begraafplaats Rijnhof	 Du Prie bouw & ontwikkeling B.V.	 Zorgverzekeraar Zorg en Zekerheid	 Van der Valk Hotel Leiden	
 Rijksmuseum Boerhaave	 Stichting Eva van Hogeveen	 Hoogheemraadschap van Rijnland	 Wereldmuseum Leiden	
 De Brandmeester - Vergaderlocatie	 De Gunst Juwelier	 Tandartspraktijk Zoetenwoudsesingel	 Walburg Pers	
 Breedveste BV	 firma WP Hartwijk en Zoon	 RWV Advocaten	 Stichting Werk en Onderneming	
 Buik & Van der Horst gerechtsdeurwaarders	 Pieterskerk	 Schulpen Schuim BV	 Stichting Zeven Leidse Hofjes	
 Teewen Verzekeringen	 Hoppezak Kledingverhuur	 Serviceflat Schouwenhove	 Lek® makelaars en taxateurs	
 Legaltree	 Hooglandse kerk	 Sociétéit Amictia	 Stadsparkeerplan	

Contact:

info@oudleiden.nl

[Gegevens wijzigen](#) | [afmelden](#)